

การดำเนินงานสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย

เจียมจิต บวชโรสง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์

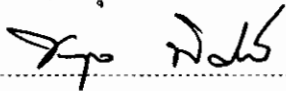
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

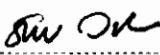
มิถุนายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ เจียมจิต บวชโชสง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

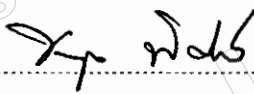
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

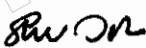
 อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัญชฎิต พิศาลพงศ์)

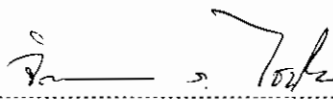
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(รองศาสตราจารย์ ชาติศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

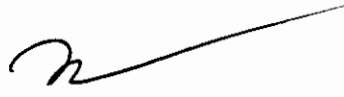
 ประธาน
(รองศาสตราจารย์ เนธิว พันธุ์สีดา)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัญชฎิต พิศาลพงศ์)

 กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ชาติศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์)

 กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตาภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
การศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

 คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ดร.บุญรอด บุญเกิด)

วันที่ 18 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาควบคุมดูแลให้คำแนะนำ และแนวทางในการศึกษาค้นคว้าตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย รวมทั้งตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างละเอียดอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เฉลียว พันธุ์สีดา ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตตภา สารพัฒน์ ไขปัญหา กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา แนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยละเอียด

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ประจำสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาที่ได้ศึกษาจนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ธีรวัลย์ ศิลารัตน์ อาจารย์วันทนา กิตติวรพันธุ์ และอาจารย์นัยิกา เดิดขุนทด ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย

ท้ายสุดนี้ที่สำคัญที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้เลี้ยงดูให้การสนับสนุนการศึกษาเป็นอย่างดีและเป็นขวัญกำลังใจที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ และขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ตามความประสงค์และประสบผลสำเร็จในการศึกษา

เจียมจิต บวชไธสง

51911428: สาขาวิชา: บรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และ
สารานเทศศาสตร์)

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ สารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ห้องสมุดมหาวิทยาลัย

เจียมจิต บวชไธสง: การดำเนินงานสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ราชภัฏในประเทศไทย (THE OPERATION OF LOCAL WISDOM INFORMATION OF RAJABHAT
UNIVERSITY LIBRARIES IN THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: ขวัญฉุลลิต พิศาลพงศ์, D.A.,
ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์, กศ.ม., 178 หน้า, ปี พ.ศ. 2556.

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการดำเนินงาน ปัญหา บทบาทและความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ราชภัฏในการดำเนินงานสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ บรรณารักษ์หรือ
เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ
จำนวน 40 คน และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการบริหารจัดการห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 5 คน เครื่องมือ
ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีการมอบหมายงาน
ให้แก่บุคลากรรับผิดชอบ โครงการด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดหา
การจัดหมวดหมู่และทำรายการ ส่วนใหญ่จัดหาโดยการขอรับบริจาค มีการจัดหมวดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้
(D.C.) และมีการลงรายการตามมาตรฐาน MARC 21 ด้านการจัดเก็บ ส่วนใหญ่มีลักษณะการจัดเก็บอยู่ในห้อง
หรือมุมสารานเทศท้องถิ่น ส่วนในการให้บริการสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการให้บริการสืบค้นสารานเทศ
ภูมิปัญญาท้องถิ่นจากฐานข้อมูลห้องสมุดดิจิทัลผ่านเว็บไซต์ มีการดำเนินงานในด้านการจัดการฐานข้อมูลห้องสมุด
ดิจิทัลสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้โปรแกรม Joomla รูปแบบหรือลักษณะของข้อมูลเป็นแบบข้อความ
รูปภาพ วิดีทัศน์ เสียง และมีการจัดการ ฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลแยกออกจากกระบบห้องสมุดอัตโนมัติอย่าง
ชัดเจน

ปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น
พบว่า ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏมีปัญหามากที่สุดในการให้บริการ รองลงมาคือการจัดหา การจัด
หมวดหมู่และการทำรายการ การจัดเก็บ และด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ

ในด้านบทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น
ด้านการจัดการเรียนการสอน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนน้อยที่มีการสนับสนุนสารานเทศภูมิปัญญา
ท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ด้านการวิจัย ส่วนใหญ่มีการสนับสนุนหรือให้บริการ
สารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่นักวิจัยภายในมหาวิทยาลัย ด้านบริการวิชาการ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ
ส่วนน้อยมีบทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏส่วนใหญ่มีบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วน
ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในการดำเนินงานสารานเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการ
ดำเนินงานและการตอบสนองภารกิจและบทบาทของมหาวิทยาลัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

51911428: MAJOR: LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE; M.A.

(LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORDS: LOCAL / LOCAL INFORMATION / UNIVERSITY LIBRARIES

JIAMJIT BOUDTHAISONG : THE OPERATION OF LOCAL WISDOM INFORMATION
OF RAJABHAT UNIVERSITY LIBRARIES IN THAILAND : THESIS ADVISORS:

KWANCHADIL PHISALPHONG, D.A., TADASAK WAJIRAPRECHAPONG., M.Ed., 178 P., 2013.

The purposes of this research were to study the operation of local wisdom information of Rajabhat University libraries. Problems, role, and readiness concerning their operation of local wisdom information were also examined. The sample group of this study consisted of the librarians who were in charges of the operation of local wisdom information in 40 Rajabhat University libraries and 5 administrators of Rajabhat University libraries. The research instrument were questionnaire and interview method. The findings of this study were as follows :

For the operating condition , most libraries had personnel assigned to handle the local wisdom information collection. The acquisition mostly were by the donation, Dewey's Decimal Classification (D.C.) and a standard MARC 21 were used for cataloging and classification. It was found that most libraries set up a special collection of local wisdom within the libraries. The service most provided was searching local wisdom information in digital libraries via the library websites. Joomla was the program mostly used for database management for local wisdom information. Data formats as text, images, video, audio were used for the collection in the databases. The database management of digital libraries was separated from the library automation systems.

The problems concerning the operation of local wisdom information mostly were services, followed by acquisition, classification and cataloging, collecting, and management, respectively.

The role of Rajabhat University library in operating of local wisdom information in term of curriculum and instruction, very few libraries took the role of supporting the local wisdom information for teaching and learning activities of the universities. For the research role, most libraries supported the local wisdom information services to the researchers within the universities. For the academic services providing, most libraries took little part in this role for their communities. For the role of arts and culture conservation, most libraries took important parts in this role. At last, the moderate level was found in term of the readiness in the operation of local wisdom according to the university roles.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ภูมิปัญญาท้องถิ่น	9
ห้องสมุดกับภูมิปัญญาท้องถิ่น.....	27
ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	28
การจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นของห้องสมุดมหาวิทยาลัย.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	33
สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	47
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	49
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
สรุปผลการวิจัย	83
อภิปรายผล	91
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	102
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	104
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	112
ภาคผนวก ก	113
ภาคผนวก ข	125
ภาคผนวก ค	153
ประวัติย่อของผู้วิจัย	178

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวน ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง	55
2 ลักษณะการบริหารจัดการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	56
3 วิธีการดำเนินการจัดหาสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	57
4 ประเภทของทรัพยากรสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จัดหา	58
5 ลักษณะการจัดเก็บสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	59
6 รูปแบบการจัดหมวดหมู่สารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	60
7 มาตรฐานการลงรายการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	60
8 การให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	61
9 การจัดการฐานข้อมูลหรือ ห้องสมุดดิจิทัลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	62
10 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัล ด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	62
11 จำนวนข้อมูลในฐานข้อมูลหรือ ห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	63
12 รูปแบบหรือลักษณะของข้อมูลในฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	63
13 การจัดการฐานข้อมูลหรือห้องสมุดดิจิทัลด้านสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแยกออก จากระบบห้องสมุดอัตโนมัติหรือไม่.....	64
14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยรวมและรายด้าน	64
15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านบริหารจัดการ	65
16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการจัดหา การจัดหมวดหมู่และทำรายการ การจัดเก็บ.....	67
17 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการให้บริการ	68
18 บทบาทในการสนับสนุนสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัย	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
19 บทบาทในการบริการวิชาการแก่ชุมชนด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	70
20 บทบาทในการทำวิจัยโดยบุคลากรของห้องสมุด	71
21 การสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของ นักวิจัยภายในมหาวิทยาลัย	71
22 การสนับสนุนหรือให้บริการสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่โครงการวิจัยของ นักวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัย	72
23 บทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	73
24 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ โดยรวมและรายด้าน	74
25 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ด้านการดำเนินงาน	74
26 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏใน การดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ด้านการตอบสนองภารกิจและบทบาทของ มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	75
27 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย	76
28 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์และให้บริการสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในกลุ่มห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏในประเทศไทย	76
29 บทบาทของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญา ท้องถิ่นในภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	79
30 ความพร้อมของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	81
31 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายของห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการดำเนินงาน เกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่นในภารกิจด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	82

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 การดำเนินงานและปัญหาในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	89
2 บทบาท ความพร้อม และการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานเกี่ยวกับสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	90

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University